

Megjelenik a lap Temesvárott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre . . . . . 6 ft. pp.
Fél évre . . . . . 3 ft. pp.

A helybeli előfizetők a lap házhozordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Előfizethetni helyben a szerkesztőségnél, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetéseket minden közhasználatban lévő nyelven fölvetetnek. A beíratásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. krajcárnyi díj számíthatik.

Kiadó hivatal: belváros, első női utca 62. szám Heil Adolf könyvvalózó intézetében.

Kedd, július 6. 1858.

1 szám.

Első évi folyam.

Szerkesztői előszó.

A temesvári magyar lap létesült, és midőn azt a tisztelt közönség elé bocsátjuk, úgy hisszük, nem lehet hogy örömet ne érezzünk ez eredményen innen is, túl is a Maroson. Tudjuk hogy a régi Temesközt képezett megyékben, melyeket most a szokás erejével bánágnak halljuk nevezni, régente elterjedtebb volt a magyar elem, sőt az a többi mind fölülhaladta. Magyar népségek: kúnok, székelyek, bessenyők, jászok, magyar-oroszok fészke volt ez, sőt magyar családok birtokolták a földeket. Ezt tanusítják a történet, ezt a hagyomány, ezt a most is hangosan szóló helynevek. Az idők vihara honunk határaihoz hozta a keleti barbarismust, midőn nemzetünk éppen legjobb fejlődésnek indult. Nemzetünk saját hazája és Europa érdekében megvívott a hatalmas ellenséggel, de ha meg is menté a civilisatio élveit más nemzetek számára, ő maga e veszélyes túsában némileg elvadult, és határainak csorbulását szenvedni kénytelen volt. A béke áldott szellője bár mi későn is jött, a többiektől elmaradt magyar nemzetet új életre kelté és természetes képességét gyors fejlődésre hozta.

Most van már irodalmunk, mely — ha azelőtt a vitézség babérjait nyerte a magyar — szellemi életünk-ről is szépen tanuskodik, és melyet még sokkal szerencsésebb nemzetek is becsülni tanultak. Ezen irodalmunkat ápolnunk, kegyelnünk kell mindenkép, ez legnemesebb valónk kifejezése, ez már most is a legmaradandóbb emlék, mely az ismeretlen utókornak még akkor is szólna felőlünk, ha az enyészet minden egyéb nyomainkat is elborította volna. Ezen irodalom egyik szerény közlönye akar lenni a Delejtü is, és mivelődésünk történetében egyik mérföldmutató, mely valamint a rómaiak hatalmuk terjesztése alkalmával az elfoglalt tért mérföldkövekkel jegyeztették, szinte tán anyit mutat, hogy a magyar mivelődés tere tágult, hogy szellemi életünk-több és több egyéneket, osztályokat átkarol.

A Delejtü jelentősége a fenebbiek következtében részint abban fekszik, hogy oly vidéken jelenik meg, hol eddig semmi nemű magyar közlöny nem volt; részint abban, hogy a tudományt és az anyagi érdekeket egymás mellé állítván, azon irányt mutatja ki, melyen haladva, jelenleg még egyedül várhat a magyar névre dicsőség, a nemzetre közjólét; értjük a nemzeti mivelődést és vagyonszaporodást. E célra törekedni szükség mindenütt hol testvér magyar létezik, és a menyiben a Delejtü ezen úton haladni fog, — pedig gondunk lesz, hogy így történjék, — jelen közlönyünk nagyobb érdekre igényt tart helybelinél vagy sem tartományinál. Ezen, jobb hazai lapjainkkal közös törekvésünk mellett azon leszünk, hogy hazánk déli részeinek ohajai, kívánalmái, szükségei a Delejtüben tárgyalassanak, hogy az itteni föld termékei, az itteni lakosok iparszorgalma, nyilvános élete, multjának emlékei szokásai megismertessenek. Akár az országot mint a természet objectumát, akár a nemzet itt lakó részét tekintjük, majdnem kimeríthetlen forrása nyílik itt a közleményeknek. Azon vidék mely bennünket közelebb illet, és érdekel, területileg meghaladja Belgium királyságát; hajdan, és már a népvándorlások előtt a népek országútja vala, most pedig az ujkor leghatalmasabb közlekedési eszközeinek segédelmével a teremtő iparnak kifolyást nyújt, és kelet felé, melynek itt azelőtt százezer mell védőleg ellenszegült, most az ipar hódító seregét vezeti. Tehát itt kell keresnünk a mivelődés kifelé nyíló kapuját. Hegyeink kincsei majdnem páratlanok a magyar korona alatt, kövér rónaságunk híre elterjedt europaszerte. A természet és lelki világ nagy tarkasága mutatkozik itt és Klio mindig nagy lapot volt kénytelen nyitni, hogy az idő nyomait följegyezgesse. Specialisabb működésében e szerint a Delejtü mindenkinek forrásul szolgálhatand, ki öszves hazája iránt érdekl, rokonszenvvel viseltetik.

Nagy várakozások költetvék serdülő vállalatunkhoz, de ha nagyobb nehézségekkel is kell küzdenünk mint laptársaink legnagyobb részének, ha a közönségnek egy részét nem kevésbé, mint dús ismereteinek dacára félrevonult némely munkatársainkat a nagy teendőkre még előkészítenünk kell, ha sokáig is még kellend megvívunk a magány nézetekkel melyek a lapnak majd ilyen majd amolyan színezetet kölcsönzendőnek vélték, az ügy fő fő fontossága lelkesíteni fog bennünket, hogy minden méltányos várakozásnak megfelelőhessünk.

Valamint azomban a legjobb mag is csak mag marad, míg földre nem talál, mely azt fölvegye; valamint a világosság fölfoghatlan valami, míg testi tárgyakra nem esik, melyek a szín és alak változatosságát kimutathatják, úgy irodalmi közlöny, melynek közönsége nincs, nem egyéb mint a pusztában elhangzó szó, vagy fa,

melynek gyökerei földdel nincsenek érintkezésben. Mi, a meddig vállaink bírják, egyebet nem említve, még anyagi áldozattal is készek vagyunk fentartani a Delejtűt, készek nem azért, mintha magány passiót kívánnánk ez által kielégíteni, hanem mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy alig alig tehet más vállalat nemzeti érdekünknek nagyobb szolgálatot, mint tekintélyes temesvári magyar lap, mert közömbösség itt, saját magunkat sújtana, még pedig ott hol legérzékenyebbek vagyunk, és mert végre azt tapasztaltuk, hogy még a legéletrehatóbb kérdések is csak lassan, csak a messzébblátó hazafiak ajánlása, felkarolása által jobb sikernek indultak. Ennél fogva azon kedves remény ápol bennünket, hogy a közönség mindig élénkebben, és tartósan fogja részvétét a Delejtű iránt is tanusítani.

Még csak annyit kell mondanunk, hogy a Delejtű mivel közönség igényeinek akar megfelelni. Ez szabja meg a felveendő cikkek választását, ez a követendő irmodort. Minden mivel embertől lehet kívánni, hogy a történetben, a természet tudományok főbb ágaiban járatos legyen, és pedig anyival inkább menyivel több vonatkozás van saját hazájára. Kívánni lehet azt is, hogy hazájának anyagi állapotjainak megismerésére a kulesot bírja, hogy azt tudja megnyit bir ez ország előállítani, hogy megértse mi oka az egyes hátramaradásnak vagy haladásnak. Ez az oka, hogy a Delejtű a nemzetgazdászatot, a történetet, a természettudományt tüzte ki homlokára.

Ha ezen komolyabb feladványokon túl estünk, illőbb leszen a szépirodalom jobb termékeiben is gyönyörköd-nünk; végre miután az egyletek és társulatok nagy rugói a köz jólétnek, ezek működéséről hív hírmondói leszünk a közönségnek. És erre nálunk a tárca szentelve van.

Ajánljuk tehát a Delejtűt minden mivel magyarnak hazafiui bizalommal újra meg újra. Legyen a közönség, és azon diszes írói kör között mely vállalatunk körül sereglett oly választott rokonság, mely a mindnyájunk által ohajtott üdvöt bő mértékben gyümölcsöztesse. És most legyen hazánk nemtője velünk!

Pesty Frigyes.

Bécs bevétele, és Mátyás király végnapjai.

A magyarnak történelme tele van szívet, és lelket egyaránt emelő harcias tettekkel, melyeket büszkén említhet fel a magyar; de különös sajátsága, hogy a hősi, és hazafiui erőnek legdicsebb nyilatkozása után, azonnal, közvetlenül oly események is adják elő magokat, melyek előbb érzett hazafias örömléteket, a legmélyebb fájdalomra változtatják.

Két ilyen egy más után következő történetet szándékom, idegen kutfők után elmondani. *)

I.

1484-ik év vége felé Mátyás király nem nagy, de válogatott, fegyelemhez szokott haddal indult meg Budáról Bécs ellen. — Pozsonyból Szápolyai István szepesi grófot egy erős osztállyal előre küldvén, ez rövid ellenállás után a Duna hidján átmegy, és magát Neustadtban befészkel; megérkezik Mátyás is a derék haddal, és Korneuburgot ostrommal bevévén, főhadi szállását itt üti fel; — de már Pál fordulása napján — Januárhó 25. 1485. a befagyott Dunán egész seregével átkel; Lipót, és Szent-Miklós külvárosokat elfoglalja, Bécsset minden oldalról ostromzár alá veti, maga pedig Nuszdorfban telepedik le.

Ily helyzetben több hét, sőt hónap is telék már el, mégis a honfivért kimélni akaró király Bécsnek rohammal bevételeire semmi komolyabb lépést tenni nem látszék; a tettekhez szokott vezéreknél, és katonáknál e látszólagos téllenség, megunván a téli szállást is, kedvek ellen lön; zúgolódva követelék Mátyástól: vagy ostromoltassa meg Bécsset, vagy térjen velek vissza

Magyarországba; de a lángelmű király türelemre inti őket; ezt mondá: két jó barátom van én nekem Bécsben; ezek nem sokára vérontás nélkül kezembe adják Bécsset; a vezéreknél egyike erre megjegyzé: hogy ellenség között barátokra bizni magát az embernek, nem tanácsos; — mosolyogva visszonzá Mátyás: — Ezek igazi barátok! egyikét éhségnek, a másodikat pártoskodásnak nevezik.

Valóban úgy is volt; a Bécsiek immár a ló, patkány, macska húst kezdék enni, és a polgárság meg a katonaság között nyilvános párt keletkezett; a polgárság fennen követelék: hogy a hirneves magyar királlyal, kinek fegyverhatalma ellen nem csak egyedül Bécs, hanem az egész osztrák birodalom megvívni nem képes, békesség köttessék; nem tanácsos — úgy mondák — oly rendithetlen akarató férfival mint Mátyás sokáig ingerkedni, hát ha később a körülményeket okosan felhasználni tudó király majd semmi egyezményt el nem fogad, és Bécsset, mint valami török várost katonái által kiraboltni, elpusztítani engedi.

A katonaság részéről azonban Zinzendorf Tibót, Lamberg Gáspár, és több főtiszték, azon okból: mivel Bécs elestével, egész Alsóaustria a magyar korona alá esik, a polgárság kívánatának ugyan ellenszegült, de abba mégis beleegyezett, hogy a polgárság maga részéről Fridrik császárhoz, ki e tájt Nürnbergbe vont meg magát, követséget küldhessen, kérvén őt, jönné Bécsnek segedelmére, és mentené meg őket az éhenhalástól. — A sötét kedvű császár hidegen fogadá a küldötteket, és bosszusan ezt válaszolá nekik: igen örvendek hogy a Bécsiek is egyszer éhezzenek, egy pár évvel ezelőtt én is eleget éheztem miattok.

*) Fessler Corvins Leben. — Fuhrmann: Beschreibung von Wien. 1767. sat.

Később, miután mind a magyar, s mind az éhség, vagy a mint egy régi német krónika írja: der Hungar, und Hunger, Bécsset immár igen nagy inségre juttatá, a katonaság is a polgársággal együtt sokkal okosabb dolognak tartá, inkább hódolni meg a magyarnak, — vagy a krónika szerint a Hungárnak, mint sem a Hunger által örökös sirba szállítani; és készebb volt Bécs kapuin a Hungárt bebozósítani, hogy azon keresztül a kék szájú Hungertől menekülhessen. — Mátyással tehát 1485. év Májushó 21. ily előleges egyezményre léptek:

1-ör Ha Fridrik császár egy hónap alatt Bécsset az ostromzár alól fel nem menteti, — Bécs meghódol Mátyásnak. — 2-ör A katonaság vagyonával, lovával, fegyverével szabadon elmehet. — 3-ör A polgárság régi szabadalmaiban megtartatik.

Ezen egyezmény pontjait ha fontolóra vesszük; lehellen Mátyásnak kegyességgel teljes némes lelkületén nem esodálkozni, ki még az ellenséget is nem anyira hatalmas kardjával, mint inkább nagylelkűsége által igyekezett legyőzni.

Fridriktől, mint előre képzelni lehetett, a várt segedelem nem érkezvén meg, 1485. év Juliushó 1-ső napján a büszke Bécs Mátyás előtt meghajol; más nap, éppen Úrnapon, ágyúlövések, harangok huzása mellett, nemzeti zászlók, és katonák sorai között, mennyezet — baldachin — alatt, egyházi öltönyben lévő főpapoktól vezéreltetve, és fényes katonai kartól kísértetve győzelmi pompával vonul be Mátyás is Osztrákhon fővárosába, és a császárok fényes palotáiban pihente ki a hosszas ostrom fáradaimait.

Itt azonban nem sokáig pihen, hanem edzett seregével Laxenburg, Wald, Grueb, Bruck és más várak ellen indula, és azokat is diadalmas zászlója alá hódítá. — 1486-ban beveszi Cüstendorfot, Laat, Egenburgot sat. 1487-ben augustushó 17. Újbécs is — Wiener Neustadt — feladja magát.

Ennek elesésével tárva állott Mátyás előtt egész Alsó-Austria, annálfogva szákszoniai Albert herceg, az Osztrákbirodalom fővezére Szent-Pöltenben országgyűlést hirdetvén, az osztrák rendek közakarattal elhatározzák, hogy Fridrik császár beleegyeztével minden áron, és módon Mátyással béke költessék; 1489. év Novemberhó 27. Margendorffban Mátyás, és Albert között tehát ily békekötés alakult:

1-ör Fridrik császár hadi költség képpen fizet Mátyásnak hét száz ezer arany forintot. — 2-ör Mátyás az elfoglalt tartományt, Béccsel együtt azonnal Fridriknek átboesátja, mihelyt ez a hét száz ezer forintot lefizeti. — 3-ör Az ország törvénye és szokásai, vallásszabadsága sértetlenül fentartatnak. — 4-er Mátyás véletlen elhalálozásával az elfoglalt várak, Béccsel együtt Fridrikre, vagy ennek örökösére szállnak vissza, az 1-ső pont nem teljesítése esetében is. — 5-ör. A régiebb békekötések épségökben maradnak, és Fridrik ez után is a magyar királyi címet használhatja. — Ezenkívül szóbeli egyezés történt az iránt is, hogy Mátyás az

újbécsi császári vadaskertetet, melynek gyümölcsfáit maga Fridrik ültette, és oltotta, annak vadaival együtt épségben megtartandja.

Ezen békekötés pontjait Fridrik császár is, kinek természete volt szükségben mindent ígérni, ha pedig kenyér szegésre, főképpen pedig pénz-fizetésre került a dolog, ígéletét meg nem tartani, — csak hogy Mátyástól meneküljön, — hamar aláírta, de a hét száz ezer forint fizetéssel szemlátomást késlekedett; határ napok után, új határ napokat tűzött ki, melyek mindig siker nélkül maradtak; a követek, kiknek a pénzt kelle elhozniok, betegségek miatt hon kelle maradniok, s a többi. — Mátyást ezen német lassúság, vagy tisztábban szólva: ezen csürés facsarás mód nélkül bosszantá, azért Fridrik korona tartományaiiba több versben portyázó seregeket küldé, melyek Fridrik saját jóságain nagy sarcolásokat követtek el és sok zsákmánnyal tértek vissza; de ez a makacs császárt legkevésbé sem inditá meg. — Más módhöz is nyult Mátyás; — Egy napon Bécsnek legfőbb urait, és leggazdagabb polgárait maga elébe parancsolá, és maga nekik német nyelvben előadja: hogy miután a Fridrik császár elleni három hadjárata sok pénzébe került, Fridrik pedig sem eddigi, sem mostani kötelezettségének eleget nem tett, kénytelen nem a szegény népre, hanem az előbbkelőkre, és vagyonosbakra hadi adót vetni, — kiki tehát lelki ismerete szerint vallja be igazán menyit bir kész-pénzben, és mit arany-ezüst nemüekben?; — erre határ időt adott.

Ez idő alatt, mind a tartományi rendek, mind a bécsi polgárság Linchen Fridriknek kérelem levelet nyújtottak be, hathatósan könyörögtek, teljesitné a Margendorfi béke kötés 1-ső pontját, és mentse meg őket a magyarok vas jármától, de a fukar ember ezt felelte: Nem akarom oly drága áron Osztrákhont a magyartól megvásárlani; majd olcsóbban is hozzá jutok.

Ezekből meggyőződén Mátyás, hogy a császártól semmi áron pénzt kapni nem lehet a Bécsiekre csak, ugyan roppant hadi adót vetett, mely ellen midőn a polgárság küldöttség által kérelmet nyújtott volna be magához Mátyáshoz, őt irgalomra kérvén, Mátyás ezen figyelemre méltó választ adá: Arra kértek, hogy én hozzátok irgalmas legyek! miért? talán azért, hogy pénzeteket, gazdagságtokat törvényes uratok, császártok elől hiytelelenül eldugdostátok? hiszen ha ti roppant kincseteknek csak tized részét uratok kezébe adjátok vala, ő avval anyi katonát állíthatott volna, hogy én most itt nem ülhetnék.

Midőn a Bécsiekén Mátyás a hadi adót szigorún követelé, az alatt az Újbécsieknek, Brukbélieknek és azoknak kik a háború által sokat szenvedtek, még a rendes adót ist, hogy elégett házaikat felépíthessék, marhákat vásárolhassanak s. a. t. nagylelkűen elengedé.

Mátyásnak erőteljes személyessége, rendíthetlen akaratja, és hadi szerencséje a magyar hírnevét ekkor a legmagasb pólcra emelé, melyhez hasonló fényben nem ragyogott az, sem azelőtt, sem azután többé: barát előtt tisztelt, ellenség előtt félelmes; mert a nagy világ Mátyásban a magyar', a magyarian a nagy ki-

rályt bámulá; — 4-ik Sixtus pápa őt legkedvesb fiának, 2-ik Bajazed a kaliffák gögös ivadéka magát első, Mátyást pedig Europa második Padissáhjának nevezé. — A gazdag Velence, az olasz királyságok, és Europa legnagyobb fejedelmei barátságát, szövetségét kérték és keresték Mátyásnak, és ő általa a magyarnak.

II.

Áttérek most elbeszélésem szomorú részére.

Mátyás régóta szenvedő egészsége a roppant erőfeszítés, és óriási gondok miatt szemlátomást hanyatlani kezdett, idült fájdalmas köszvény betegségéhez hozzá csatlakozott az idegrendszer gyengülése, sőt 1489 év vége felé még a harmad napos láz is gyötreni kezdette; mind ezeknek dacára az erős lelkületű király országos munkásságban tölté idejét, s alig üdüle fel valamenyire lázából, hideg télnek idején 1490 év Jánúárhó első felében Budáról Bécsbe viteté fel magát. — Itt is szüntelen dolgozott, — munkától szabad óráit egyedül lovagjátékok nézésével tölté; ez volt egész éltében legkedvesb mulatsága, most pedig kizárólag egyetlen élvezete; ez okból ily lovagjátékokat mostan gyakorta tartatott, és néha rendkívüli fényeseket, és érdekeseket, melyekben az europai leghíresb daliák, Magyarhon karsú leventéivel együtt vívtak, és koszorúért versenyeztek; különös öröme telt egy alkalommal, midőn természetes fija Korvin János, a királyné, a fő nemesség, és igen sok jeles külföldiek jelenlétében, egy nálánál izmosb külföldi lovagot mindjárt az első összejövetésnél lováról a küzdhomokra leterített.

Egésége napontai hanyatlásán aggodni látszék maga Mátyás is, és azért utódról kezdett gondoskodni; szívének leghőbb vágya az vala, hogy egyetlen fiját, a nagy reményekkel teljes Korvin Jánost ültethesse maga után Magyarország trónjába; ez okból, miután a hatalmas szepesi grófokat, az egri püspököt, kinek parancsától függött a fekete sereg, több főpapokat, és főurakat maga részére megnyert, a magyar magasb nemességet magához hivatván, ajánlá: hogy még éltében választanak meg Korvin Jánost királynak, kinek már azelőtt kezére bizta az ország legerősb várait, azonban a kevély oligarchák között már ekkor többen találkoztak, kik Mátyásnak különböző okokból ellent mondani bátorkodtak, mi ámbár Mátyást nem kevéssé búsitá, de azért tervével éppen nem hagyott fel, sőt kincseit Budáról Bécsbe magához parancsolván, János nagyváradi püspököt, ki nem csak a szónoklatban hanem a finomabb diplomatiában is jeles volt, sok pénzzel és titkos utasítással Sziléziába küldötte, hogy az oda való rendeket Korvin János fija részére megnyervén, a nyáron tartandó országgyűlésen királynak választassa, ez által mintegy utat készítve a magyar királyságra is; azonban virág vasárnapon, midőn az ő költségén emelt Uj-Oltár előtt az Isteni tiszteleten több óráig buzgó ájtatossággal jelen volt, annak végeztével pedig a velencei követet magán kihallgatáson fogadta, Péter nevű étékfogója által magának fűgét parancsolt; ez rosz megromlott fűgék

teszen az asztalra; — Mátyás egyet kettőt meg even azokból, keserűeknek találá, miért anyira méregbe jő, hogy étékfogóját maga kezeivel akará megfenyitni, de ekkor érkezék oda a királyné, és Mátyást lecsendesité; ebéd alatt ámbár a királyné Mátyást többféle ételekkel kínálá meg, de ő egyikhez sem nyúlt, fő fájdalomról, szédülésről, látása elhomályodásáról panaszkodott, és magát hálósobájába viteté; — azonnal oda hivattak fija Korvin János, Orbán az egri püspök, a szepesi gróf és több fő urak, kik mélyen megilletve láták, hogy a király isszonyu fájdalmakat szenved, de szóllani nem képes; a királyhoz csak a királynénak volt szabad közelíteni s más nap csendesebbnek látszott, hanyat feküdt, és hol jobbra, hol balra nézett, több versen hosszason függeszté szemeit fijára Korvin Jánosra, és ugy tetsze, mintha neki valamit mondani akarna; a királyné fülébe kiálta, hogy végakarátát bár jelekkel adná értésökre, — de Mátyás semmi jelt nem adott, hanem betegsége 3-ik napján u. m. 1490-ik év Aprilhó 5-én reggeli 7—8 óra között, kedd napon, élte 47-ik, dicső uralkodásának pedig 32. évében meg szünt élni.

Mátyás halálával beteljesedett Fridrik császár azon ohajtása, hogy Alsóaustriát, és Bécszet a magyartól igen olcsóért kaphassa vissza; de nem ez tette a magyarnak legnagyobb szerencsétlenségét, hanem az, hogy Mátyással letűnt a királyság ereje, és megtört hatalma, és fénye mind ez ideig Magyarországának.

Dr. Ötvös Ágoston.

Levelezések.

Lunkány Junius 18-án. Megigérem önnek hogy az itten munkálatban lévő utépitésről némi közleményekkel szolgálndok. Igéretemet ezennel beváltom, önre bizván azt tetszése szerint felhasználni.

A ruszabányai vasgyár öszlet még a mult évben az első bánág-erdélyországi vasbánya-társulat birtokába került. Első mellözhetlen teendője a társulatnak az volt: A lunkányi vas-hámort mely a ruszabányaitól magas hegyek által választatik el, ez utóbbival összeköttetésbe hozni. Lunkány Ruszabányától egyenes vonalban harmadfél mérföldnyi távolságra van, de a teher szállítások csak Lugos és Káransebesen át azaz 18 mérföldnyi kerüléssel történhetek, minthogy a keletről nyugotra terjedő Ruszka és Bagyes hegyláncolatok — a déli erdélyországi kárpátok végső nyulványai a szállítmányoknak akadályul szolgáltak. Ez akadályok legyőzésére tetemes erők kívántattak. E hegyláncolatnak „theu Ursuluj“ nevezetű háttaraja az Austria és Steyerország közt elnyuló Semmeringgel egy magasságú, azaz 3000 lábnyi a tenger színvonala felett, harántékai sziklásak és meredekek, torkolatai szűkek s hozzá férhetlenek. Az eddigi közlekedés hegylejtőkön át csak gyalogutakon vagy lóháton történhetett ezek pedig télnek idején gyakran egész hetekig járatlanok voltak s még a levélcsereit is lehelenné tevék.

Haber Lajos jelenlegi birtokostárs a ruszabányai bánya öszletben, első pillanatra felismerte mily nagy fontossággal bi-

rand a tervezett vállalat sikeresítésére Ruszskabányának Lunkányal egyenes vonalban összeköttetése, s semminemű akadálytól vissza nem ijedvén, még mult évi ősszel elrendelte, hogy az összeköttetést eszközözendő út építése Lunkány s Ruszskabánya vagy inkább Ruszkítza közt — minthogy ez utóbbi hely s Ruszskabánya közt már létezik csinált út — azonnal megkezdessék.

A közelmúlt rendkívüli hosszú s kemény tél alatt, midőn Aprilig a hegyeket hat lábnyi magas hó lepte el, csak előkészületekkel lehetett foglalkozni. Husvét táján azonban az útépités mint a lunkányi mint a ruszskabányai oldalról egyszerre összevágó irányban megkezdett s pedig oly hatállyal hogy Junius hó közepéig az egész útvonalnak 8/10. része, az alapvetéssel körülbelül 3/10. tökéletesen elkészült.

Az útvonal a lunkányi részről „Apa fetje“ nevű patak oldalán oly hegynyílásokon vezetetik át, melyeket tán emberi láb ezelőtt soha sem érintet, mert a patak mind két partján meredek sziklafalak emelkednek, melyeken csak kecskék és életüket minden lépten kockáztató vakmerők mászkálhatnak. (Tizenhét év előtt még fiatal és virgonc lévén, megkíséreltem én is e gyalog utat, de esküt tevék, hogy e merényletet soha sem ismétlendem s most e meredek hegyszorosok közt oly út építésével foglalkozom, melyen őszig egy négy lovas hintó kényelmessen elroboghat.) Egyes útrészletek mint a 800 lábnyi hosszú „Piatra fetje“ helyenkint alig 4 lábnyi szélességű szorosok közt nyulnak el s ezek is számtalan majd egyes, majd ezrenként felhalmozott szikla darabokkal fedvék, úgy hogy a víz hol fölöttök, hol közöttök áttörvén a zuhanásoknak egész rendszerét képezi. Az akadályok melyek egy út építésnek itt ellenállottak legyőzhetlenekek látszanak s még is már eddigelé legyőzettek. A szorosokon keresztül most egy 12 lábnyi széles ut 1 : 24 lábnyi emelkedéssel könnyeden s kényelmesen vezet; s a ki most ezen jár alig gyaníthatja, mily külseje volt e helyeknek rövid idővel ezelőtt.

A vonalozás csak kivételesen történt 1 : 24 lábnyi emelkedéssel, ez általában véve csak 1 : 30 lábnyi, tehát alig észrevehető.

Az út alapépitménye a rendes vizállást 6 lábbal felülhaladja s részint röze nyalábokon részint bükkfa talajon nyugszik. A felépitmény pedig 12 lábnyi szélességű s oly tökélyű mint az csak a legrendesebb országutakon találhatik. Tudniillik a hat lábnyi magas sziklakövecsek, a közepén 12 a széleken pedig 6 újnyi magas szikladarab vagy salak talapzatra fektettek. Ezen anyag általánosan kemény párkányos mészköből áll.

Nem akarom felemlíteni azon több lábnyi mély s terjedelmes mocsárokat, árkokat, gödröket, szikla hasadékokat, a sziklák harántékain át szivárgó vizeknek lecsapolását s a t. melyek e munkának mindanyi akadályul szolgáltak.

Ezen a mi tájunkra igen fontos épitmény vázlatánál nem hagyhatom érintetlenül először: miként Haber Lajos úr határozott kívánsága az volt: hogy e vállalat létesítésére csak honi erők használtassanak fel s így ezen útnak terve, költségvetése, vonalozása s kivitele csak benschülöttek által történt. E nemes lelkű határozat annál több méltánylatot érdemel, mennél csekélyebb általában a honi erőben a bizalom, másodsor meg kell jegyezni hogy némelykor több 2000 egyénnél nyer naponta munkát s hetenkint 1500—2000 pengő fnyi munkabér fizettetik ki, oly esemény mely e szegény vidéken minden figyelemre méltó.*)

*) A költségvetés ezen nagyszerű vállalatra 40,000 frt. mutatott ki, de utóbb kisért hogy az 60,000 frt. teendő. Ez alkalommal nem mulasztathjuk el a közönség figyelmét ezen fontos vállalatra annál inkább felhívni, minthogy ezen út nem csak Ruszskabányát Lunkányal hozza szorosabb érintkezésbe, hanem Hátszeg völgyét a Bégavölgyel Lunkányon át — a hová már gróf Coronini kormányzó 6 Excellentiája magas rendetből csinált út vezet — összeköttetvén, idővel országutnak szolgálnd s az ipart s kereskedelmet Erdélyországgal tetemesen előmozdítandja. Az ügy tehát országos érdekű. Szerk.

T Á R C A.

A s í r í g ?

Beszély,

K. Emiliától.

Akarnak-e velem jöni? Táncestélyre vezetem; Harsányiné ő nagyságához, a szép szellendűs Harsányinéhoz, a ki ép oly ügyes a vendégek beosztásában, mint a vacsora elkészítésében, hol tehát igen jól szoktak mulatni. Jerünk tehát.

Megbocsátható hiba, hogy akkor érünk oda, mikor már legjavában foly a mulatság. A nagy teremben gyönyörű táncos párok lejtenek, a mellékteremben pedig a komolyabb multságok folynak, az egyikben több férfi sugdosva beszélget; az ember azt hinné e gető kérdéseket tárgyalnak, ha olykor hangos kacaj az ellenkezőről nem tenne bizonyosságot. Ezek a villágot szólják meg. Nekik ez nagyon multságos időöltés.

A másik teremben már komolyabb férfiakat találunk. Bezzeg nem kacagnak ezek; olyan borongás ül arcaikon, hogy szinte megdöbben az ember tőle, és úgy nézik a papírt a mit kezükben tartanak, mintha mindegyiknek üdvössége fügne tartalmától. Ne is háborgassuk őket; úgy se figyelnének reánk;

nagy szenvedély tartja igézetben lelküket; kártyáznak; — százkabba, ezerebbe foly a játék; ne háborgassuk őket e magasztos multságban.

Térjünk vissza a nagy terembe, hisz még a háziasszony nál sem tettük tisztelgésünket. Ott ül a terem felső részén, az ablak melletti balzacon.

De ne háborgassuk őt se. Ugy látszik, érdekes beszélgetésbe van merülve a mellette ülő hölgygyel. Ah! hisz ez Rigóháznyné ő nagysága! Ki ne ismerné Rigóháznyné ő nagyságát, a ki minden fővárosi „piquant“ eseményről tud hiteles fölvilágosítást adni. Isten tudja, honnan veszi az adatokat. És a ki a „piquant“ eseményeket olyan ékesen tudja előadni, mintha mindegyiknek szemtanuja lett volna. Ne háborgassuk tehát őket. Harsányiné ő nagysága még rossz néven találná venni.

Biz ez könnyen megeshetik; mert Harsányiné ő nagysága nagyon el van mélyedve a hallgatásba. Igen érdekes is lehet a miről szólnak. Ő nagysága arcán olyan édes mosoly terül el. Ez ugyan magában véve még nem bizonyítana semmit, mert ő nagysága arcán mindég terül el mosoly; Harsányiné ő nagysága ép olyan derült kedélyű, mint szellemű; hogy is ne? mikor már jó negyven éves, és még mindig olyan szép, olyan veszélyes hódító! Annyi az imádója, mint

más embernek ilyen korban a fehér haj a fején. De ugyan hol venné magát a fehér haj e nő fején, a ki olyan boldog! Örökös multság, örökös pompa, örökös gondtalan élet. Az ilyen emberek tán soha sem ösziülnek meg.

De azért most még is derültebb, mint rendesen lenni szokott. Arcái pirosak; no, de ez még nem bizonyít; láttam én már piros arcot, mely eredetiben nagyon halovány volt. Hanem a szemek! Hogy ragyognak az örömtől, és az a nagy elevenség egész lényén. Mintha húsz évvel fiatalabb volna. Valjon mi lehet annak oka? Miről is beszélhet ez a Rigóháznén, a mi anyira mulattatja ő nagyságát? Ni ni, most még a kezére üt legyezőjével! Most meg a lorgnette-jét veszi elő, s néz valakit. Valjon kit nézhet ő nagysága oly figyelmesen?

Ah, hisz ez a kis Ida! ő nagysága leánya. Igazán édes leánya anyjának. Eppen olyan szép, ép olyan vidám, ép olyan hamis! Még alig tizenhét éves, s már oly kifejlett szépség, hogy a szem szinte fogva marad e tündéri alakon.

Tehát őt nézi ő nagysága? Van is mit nézni, mit bámulni és szeretni rajta! Milyen boldogság lehet az anyjára nézve, hogy olyan kedves gyermekkel áldotta meg az Isten!

Milyen fesztellenül társalog! Mint mosolyog egész arca, a mint a mellette álló férfi szavait hallgatja. Báró Rátóthy ez, egy elismert világfi. Bizonyosan szépeket mond neki. Valóban kár, hogy ez ember szavaira figyel. Ez csak azt látja a gyönyörű teremtésben, hogy nagyon szép; a lélekkel nem igen gondol. És a leány még mosolyog szavaira! És az anya látja azt, és még csak közelebb sem lép hozzájuk! Még a lorgnettet elő veszi, hogy jobban legeltethesse szeméit e látványon. Szegény Ida!

Most táncol! Mi könyvedén lebeg végig a teremén! És Rátóthy folyvást beszél neki, és ő folyvást mosolyog szavaira! Oh, ez a leány vagy nagyon tiszta lelkű, vagy —

De most abba hagyta a táncot; Rátóthy az anyához siet, és ő nagysága nem veszi le a lorgnette-t, míg egészen ott nincs mellette. Ah, tehát őt nézte!

És ő nagysága arca még derültebb lesz, a mint a báró vele beszél. Csupa öröm, csupa boldogság! Hogy is ne! Bizonyára leányát dicséri előtte, és melyik anya hallgatná közönyel, mikor leányát előtte dicsérik!

És Ida hova lett? Ah, ott áll leghátul a teremben, és beszél egy ifjával. Nagyon érdekes fiatal ember. És minő ellentét a leány és az ifju között! A milyen vidám az egyik ép olyan komoly a másik. Aztán szépek sem lehet őt mondani, ha férfui szépségre a Rátóthy féle arcok után veszik a mértéket. Biz akkor szóba se jöhet ez ifju; mert ez kissé nagyon halovány arcu, dús fekete hajzata olyan egyszerűen van fodrázva, és öltözete is olyan egyszerű, és uram bocsá! még csak üvegkarika sincsen a fél szemére tűzve! Ugy látszik, nem tartozik a haute voléchez, és ezzel is olyan bizalmasan, olyan nyájasan társalog a szép házikisasszony; csak pár pillanatig, az igaz, mert a szép Ida nem mulathat soká egy helyütt.

Mint a boldog madárka tavasszal, úgy repdes egy helyről a másikra; mint a verőfényes napsugár terjeszt derűt és vidámságot maga körül. Lám, a halovány arcu ifju is alig hogy egy pár szót váltott vele, sokkal derültebb tekintetű, mint annak előtte; ajkai körül mosoly, szemeiben imádás ragyog; de ezt a leányka már nem látja; ez már ismét más kivel beszél; egy öreg, jámbor kinézésű asszony ez a terem legvégén, közel a halvány arcu ifjuhoz, csaknem az ajtó mellett, egyszerű, tisztességes öltözetben, és hófehér hajzatával úgy veszi ki magát e fényes fölpiperezett vendégkoszoruban, mint a divatos könyvek között a biblia. Ezzel beszél a szép Ida, éppen olyan nyájasan, nem, még nyájasabban, mint a többivel sőt odahajlik az öreg asszony tisztas arcához, és egy csókot nyom redőssel szegett ajkára, gyorsan, lopva; senki sem láthatta, csak az a halvány ifju, kinek úgy kipirulnak arcái e látványtól, mintha az ő ajkaihoz értek volna e bűbajos ajkak, aztán a leányka ismét tova lebben, a zene újra kezdődik, a

táncos párok lebegnek, mint a tündérek, köztük a szép Ida, mint a tündérek királynője, az ifju karján; de arca nem halovány többé. Szemei ragyognak, és olyan büszkén tartja fejét, mintha a világ sorsát tartaná kezei között. Báró Rátóthy pedig ezalatt Harsányiné ő nagyságával társalog, időről időre gyönyörrel veszi a szép Idát szemügyre, egy pár szót mond Rigóháznén ő nagyságának, mire ez nagy hamisan néz szemé közé, végre karját fogja és a mulatók közzé vegyül. Isten a mondhatója, hány „piquant“ történetkével gazdagodik meg éles elméje e séta alatt.

Harsányiné ő nagysága egyedül van; használjuk e ritka alkalmat, és tegyük neki tiszteletünket.

II.

Zajoson átmulatott éj után az ember rendesen nem igen jól alszik. A sok ember, a zsibaj, a zene, a változatos társalgás, bizonyos idegfeszültséget hagynak maguk után, az izgatottság ágyba kísér, és az álom sötét fátyolán keresztül bizonyos derengés szövődik, az átmulatott éjszaka tarka benyomásaiból.

Másnap már délre járt az idő, és a szép Ida még mindig ágyban volt; aludt. Mellette azon öreg asszony ült, a kivel tegnap este beszélni láttuk s kit lopva megcsókolt.

Az alvó leányka arcán az átmulatott éj nyomai látszanak; égő pirosság borítja azokat; az öreg asszony komoly merengő tekintete függ e fölhevült arcokon.

A leány nyugtalanul hánykodik; az öreg asszony gondosan helyre igazítja a párnákat, és jobban huzza be az ágybeli függönyöket, óvatosan, gyöngédeden, hogy az alvó leányt föl ne költse.

Az alvó leányka arcái lassanként elvesztik hevültségű pirosságukat, és azon menyei derültség terül el rajtuk, melyet csak ártatlan gyermekek arcán láthatni, és azokén is csak mikor alsznak. Mintha a lélek tisztasága sugároznék ki a szin alul.

Az öreg asszony mély elmerengéssel vizsgálja ez arckat, és a mint ezek derültekké lesznek, azon mértékben borul el az öreg nő redőkkel telt ábrázata.

Ismét kis idő múlva az alvó leányka ajkán édes, ártatlan mosoly gerjedez. Isten tudja, minő szép álmoképek vonulnak el lelke előtt, hogy így elmosolyodik rajtuk; az öreg asszony ajkai körül pedig olyan rángatózások kezdenek vonaglni, mint mikor az ember erővel fojtja vissza sirását.

— Gyula! — susogja végre az alvó leányka, halk, leheltes hangon, és összekulesolja kezeckéit kebele fölött, a mire az öreg asszony nem fojthatja vissza többé sirását, és az alvó leányka fölé hajolva, egy könnycsep szalad alá barázdás ábrázatján.

Tán azért, mert e köny arcára hullott, vagy tán mert az álom nagyon elevenen rajzolta lelke elé tünde képeit, de e pillanatban a leányka fölébredt, és a mint az öreg asszonyt föléje hajolva látta, általfonta két karját annak nyaka köré, úgy vonta őt le magához, és úgy csókolt meg e könyttől ázott redős ábrázatot, félig álmodva, öntudatlanul mondván:

— Édes Mari néni! —

— Csak aludjál tovább, édes leányom! — mondá az öreg suttogó hangon.

— Már nem vagyok álmos! Olyan édesen aludtam! — viszonzá a leányka, és behunyva szeméit, mosolygó arccal merengett maga elé egy ideig, szóltalanul.

— Már vége! — mondá kis szünet múlva mosolyogva.

— Minek van vége, édes leányom? — kérde a nő ijedten.

— Annak a szép álmoképnek! Hiába hunyom be szemem, hiába gondolok, a varázslat szétfoszlott. Milyen jó az, hogy az ember olyan szépen tudja azt megálmodni, a mi lelkében van. —

Csakhogy sokszor ellenkezőt jelentenek az álmak, mint a mit mutatnak — felelé az öreg komolyan.

— Semmit sem jelentenek, édes Mari néni! — mondá Ida vidáman — csak olyanok azok mint a zene, mely szívünkhez tapad, mint a nyájas mosoly, melyet barátunktól kapunk. Nincs semmi jelentőségük, csak, hogy mégis nagyon jól esnek. Mert hát, nem álmodhatnánk-e ép úgy azokkal a kiket nem szeretünk? —

— Nem mindig jó azokat szeretni, kikkel szépet álmodunk! — jegyzé meg az öreg asszony komolyan.

— Nem álmodhattam volna-e ép úgy azokkal az üresbeszédű uracsokkal, a kik tegnap annyira tele beszéltek a fejemet? — kérde a leányka vidám mosollyal. — De a jó álomisten ezeket szépen otthon felejtette, hanem inkább elhozta azt, a ki —

— Ne beszéljünk erről, édes leányom. Álom — álom. Aztán nem jó kibeszélni az álmokat. Beszéljünk tehát másról — mondá az öreg asszony, némi aggódással.

— Jó, tehát nem mondok ki! — viszonzá a leány nevetve — hanem mondja meg csak Mari néni, miért van az, hogy Gyula most mindig olyan komoly? —

— Mert oka van reá! — felelé az öreg szomoruan.

— Dehogy van! Olyan derék, olyan kedves ember, és mégis olyan komoly!

— Mit ér ha derék és kedves, mikor szegény? — mondá az öreg elbusultan.

— Szegény? — kérde a leány nevetve — Gyula szegény? — és szíve mélyéből elkezdett nevetni.

— Ne neved az leányom! — figyelmezteté az öreg nő szomoruan.

— De hogyan is mondhatja, hogy Gyula szegény, ő, kinek olyan gazdag a szíve, a feje! ő, kinek már is olyan nagy híre van a hazában, ki, ha akarja, minden szívet meg tudná hódítani! Tudja-e Mari néni — folytatá a leány félig suttogva — már sokszor gondoltam, hogy az a leány, a ki Gyulát szereti, könnyen igen boldogtalan lehetne.

— Hogyan? — kérde a nő ijedten.

— Csak úgy, mert örökké félnie kellene, hogy más nő elszerezi tőle.

— Oh dehogy! Gyula olyan szilárd, olyan mélyérzésű — tiltakozik a jó öreg,

— Tudom, oh tudom! — viszonzá a leány forró bensőséggel — Gyula nemcs, szilárd jellemű, és a kit ő szeret, az meg van szeretve! És ő mégis olyan komoly, olyan szomorú volt tegnap! Tudja-e édes néni, hogy szinte elszomorodtam, midőn őt olyan szerényen, visszahúzódva láttam!

— És nem láttad, hogy földerült, midőn oda mentél hozzá, — mondá az öreg eléázékenyülten.

— Láttam, de azelőtt olyan szomorú volt, és azután ismét szomorú lett, mikor Rátothyval táncoltam! És pedig én úgy szeretem, mikor vidám, derült, jókedvű.

Az öreg asszony nem felelt, de elborult arca mutatá, hogy tudja ő, miért olyan bús az az ifju.

— Miért nem olyan, mint én? — kezdé a leány újra, szünet mulva. — Én nem tudok búsulni. Még soha életemben nem búsultam.

— Te! — mondá az öreg szomoruan. — Miért is búsulnál te!

— Hát ő miért búsul, Mari néni?

— Nem tudom, de bizonyára oka van reá — viszonzá az öreg eltérőleg.

— Dehogy nem tudja, csak nem akarja nekem megmondani — mondá a leányka vidám ingerkedéssel.

— Már miért nem mondanám meg? — kérde az öreg kitérőleg. — De ha nem tudom!

— Nem tudja? Jó, tehát megmondom én. Mert lássa, Mari néni, én tudom ám miért olyan szomorú Gyula! Megmondjam?

— Nem! — felelé az öreg ijedten.

— Pedig meg kell hallgatnia Mari néni, mert lássa, különben magam is szomorú leszek ám — mondá a leány bensőséggel, — míg szemeiben könnyek csillogtak.

— De mikor mondom, hogy nem tudod, nem tudhatod. Mikor magam sem tudom kitalálni! — szabódék az öreg asszony a legnagyobb zavarban.

— Mindegy, csak hallgasson meg Mari néni, kérem; csak ki akarom magam beszélni. Hát nem is akarja meghallgatni rosz leányát, — mondá a leány és kéréleg kulcsolá össze kezeit.

— Hallgatlak édes leányom, csak aztán engem ne szomoríts beszédeddel, viszonzá az öreg.

— Dehogy szomorítom Mari néni! Hát lássa édes Mari néni, tudom ám én, miért olyan szomorú Gyula, és azt is, miért kegyed olyan szomorú; azért, mert Gyula engem szeret!

— Dehogy! kiáltá az öreg ijedten.

— De igen! — felelt a leány bensőséggel — ő szeret engem. Tudom én azt már régóta szeret ő engem; de nem meri kimondani, azért olyan szomorú.

— De édes leányom, hogyan is juthat ez eszedbe! — feddé az öreg asszony gyöngéd megneheztelessel.

— Pedig kár neki szomorkodni, kár neki visszafojtani érzelmeit, mert lássa édes Mari néni, én így nagyon szeretem Gyulát — mondá a leányka.

— Ida! ne tovább, kérlek! különben kényszerítesz, hogy távozzam tőled! — mondá az öreg határozottan.

— Ne úgy, édes, jó Mari néni! Hát mi rosz van abban, ha azt mondom, hogy szeretem Gyulát? Elég rosz, hogy nekem kell azt elébb mondanom!

— Mi rosz van benne? — Szerencsétlen leány! Az a rosz van benne, hogy nem szabad őt szeretned! — tiltakozik az öreg.

— Már miért ne volna szabad? — kérde a leány mosolyogva.

— Azért, mert Gyula szegény, te meg gazdag vagy! Azért mert — mert — nem szabad! kiáltá az öreg határozottan.

— Lássa Mari néni, nem tud rá több okot mondani! — felelé a leányka nevetve. — Mert ő szegény, én pedig gazdag vagyok? Hát az is ok, édes Mari néni? Mit nekem szegénység vagy gazdagság, mikor szeretem? Avagy Mari néni nem szintén szegény, azért mégis úgy szeretem!

— Az más, édes leányom! — jegyzé meg az öreg asszony mély megilletődéssel.

— Tudom, hogy más! — kiáltá a leány elragadtatással — egész más szerelem az, mit kegyed és a mit Gyula iránt érzek!

— Nem úgy értem én azt! tiltakozik az öreg nő.

— Akár hogy érti azt Mari néni, azért én mégis szeretem Gyulát, és szeretni fogom halálig! a síríg, édes Mari néni! Lássa azért vagyok én mindig olyan vidám, olyan derült; mert mióta érezni kezdtem, mindig csak Gyulát szerettem — viszonzá a leány túlaradó boldogsággal.

— De anyád! Elfelejtéd, hogy anyád nagyralátó uri asszony.

— Anyám? oh Mari néni higye meg, hogy anyám semmiféle sem törődik azzal, kit szeretek. Neki az tökéletesen mindegy.

— Csalóddol édes leányom! Anyád soha sem adja beleegyezését e frigybe — inté az öreg asszony. — Jól láttam, mint örült, midőn báró Rátothy tegnap udvarolt körülöd.

— Ez azért volt, mert szeret, és mert azt hitte, hogy én nem szeretek még senkit; de ha megtudja, hogy én már szeretek, beleegyezik választásomba. Ő még sohasem tagadta meg, a mit kértem, és most tagadná meg, mikor egyetlen boldogságomat kérem tőle? Oh nem! Aztán ő is szereti Gyulát! Minden mulatságra meghívja.

— Azt az én kedvemért teszi! — jegyezé meg az öreg asszony.

— A kegyed kedvéért, az én kedvemért, és az ő kedvéért, elég hozzá, én szeretem, ő szomorkodik, és én el fogom oszlatni szomorúságát. Igen, igen, édes Mari néni, el fogom oszlatni szomorúságát. Megmondom neki, hogy szeretem őt,

nagyon, de nagyon szeretem őt, is aztán próbálja még egyszer, hogy szomorú legyen! — viszonzá a leánya vidámsággal.

— Édes leányom! — kezdé most újra az öreg asszony mély megilletődéssel — Édes jó Idám! Ne tedd azt! Az istenre kérék, ne tedd azt! —

E komoly szavakra pillanatra eltűnt a vidámság a leánka arcáról.

— És miért ne Mari néni? — kérde amaz komolyan.

— Azért, mert örvény felé rohansz; azért mert boldogtalanná teszed magad.

— Hogyan? Hát Gyula nem szeret engem? — kérde a leány reszketeg hangom.

— Oh, de hogy nem szeret! Bár azt mondhatnám, hogy úgy van, ő nem szeret! De fájdalom, nem úgy van; a boldogtalan szeret téged. Titkolja én előttem, ki úgy szeretem őt, mint saját gyermekemet; de azért tudom hogy szeret, és az teszi őt oly boldogtanná. Mondtam neki, távoszék, menjen Bécsbe, Parisba, ígértem neki pénzt, hogy mullasson, szórakozék; nem fogadta el ajánlatomat, mert szeret a boldogtalan! — mondá az öreg sűrű könyhullatás között.

— No látja, hogy nem fogadta el! és én elfogadjam? Miattam szenved és én szenvedni hagyjam? — mondá a leány lelkesülten.

— Ő más, ő férfi, ő szegény, ő tehet róla, minék szeretett meg! Neki tudni kellett volna, hogy azt nem szabad tennie! — viszonzá a nő indulatosan.

— Jó van jó, édes Mari néni! Látom már hogy kegyed félénk aggódó; kegyed elfelejtette már, hogy mikor szeretünk nem gondolunk semmire, nem gondolunk senkivel! — mondá a leány határozottan, visszanyerve rendes vidámságát.

— Tehát nem hajtasz az én intésemre, az én kérésemre kérde a nő szomoruan.

— Nem én, édes Mari néni! Én szeretem kegyedet, kegyed engem is szeret, de ha csak valamivel jobban szeretne, nem ijesztene rémképekkel, melyektől én úgy sem félek, inkább azon volna, hogy teljes lélekkel örüljön boldogságomnak.

— Oh, bár tehetném azt! Bár tehetném! Hisz ha véremmel, életemmel kellene is megvásárolnom, szívesen megtenném! —

— Megteheti kedves Mari néni! Csak azt tegye, a mit mondok.

— Mondja a leány nyájasan.

És mi legyen az? —

— Hát lássa édes Mari néni, mégis kissé furcsa, ha a leány elébb vallaná meg szerelmét az ifjunak. —

— Az igaz! Nagyon furcsa, helytelen! — jegyzé meg az öreg nő.

— Azért tehát kérem, bátorítsa fel Gyulát, hogy nyilatkozzék. —

— Mit? én? Gyulát? — kérde az öreg rémulten.

— Igen is kegyed, jó Mari néni! Hisz kegyed szeret bennünket, engem is őt is. Mondja tehát neki, hogy ne legyen szomorú, ne legyen bátoratlan, mondja meg neki, hogy, — hogy — én is nagyon szeretem őt — mondá a leánya és nyakába vetette magát az öreg asszonynak, és sirt és nevetett örömeiben.

— Nem én, soha! — viszonzá az öreg határozottan — Én azt nem teszem, nem tehetem!

— Jó, tehát megteszem én! Megmondom neki én! Mihelyt eljő, megmondom neki. Mikor jő ide? — mondá a leány még nagyobb határozottsággal.

— Mit? nem tudom! Várj csak! Te ne szólj vele! Várj csak! Jó van hát; majd szolok én vele! Csak te ne találkozzál vele, majd én elintézem a dolgot — mondá az öreg nagy izgatottsággal. —

— Így már jól van, édes Mari néni! Tudtam én mind-

járt, hogy úgy lesz, a mint én akarom — mondá örömtelten a leány.

— Ugy lesz, úgy lesz! majd beszéllek vele! de azt meg kell ígérned, hogy elébb nem beszélsz vele, míg én elintézem a dolgot! — mondá az öreg hévvel.

— Megígérem, mindent megígérek kedves Mari néni, még is, hogy nem gondolok reá, csak úgy tegyen, a mint én akarom — mondá a leány nevetve.

Az öreg asszony erre elégtelentávozott, Ida pedig leirhatlan hamis mosolylyal nézett utána; aztán behunyta szemeit, hogy újra elaludjék, vagy ébren álmodjék.

(Folytatás következik.)

Temesvári ujdonságok.

Hol fekszik Temesvár?

A Delejtű olvasói tán nem is eszmélkednek arra, hogy megkérdezzék a Delejtűt, tudja-e, hol jelenik meg? Már pedig csak ugyan szűgyen volna ha azt nem tudná. Erre pedig nem elég azt mondani, hogy Temesvár a Delejtű megjelenési helye; mert a kérdés tovább megyen, s azt kérdezi: hát hol fekszik Temesvár? Hogy e kérdés miatt zavarba ne essék, utastom Brockhaus Conversations-Lexicon második kiadásának VII. kötetére (Lipsee 1816), s abban Ovidius romai költőnek életére, melyben a 168. lapon ezt tanulja: Hogy nevezett költő Augustus római császár udvarában igen szívesen látott ember vala, s szakadatlan boldogságot ígérhete magának. Amde mint derült égből lecsapó villám, úgy éré őt készületlenül a parancs, hogy tüstént Romából sőt Itáliából takarodjék ki számkivetésbe. „Getrennt von Weib und Kind, von Verwandten und Freunden; von dem mütterlichen Lande, von Italiens mildem Himmel, von der herrlichen Roma — musste er in ein weit entlegenes, ihm ganz fremdes Land, über's Meer, an die unwirthbare Küste des Pontus Euxinus, gen Tomi, in Nieder-Mösien, den jetzigen temiswarer Banat, wo damals die rohen Geten wohnten, wandern.“ Úgy-e a Delejtű nem tudta, hogy a temesvári bánát 1816-ban a fekete tenger partján volt? Pedig ott volt, mint az idézett könyv, mely „encyclopädisches Handbuch für gebildete Stände,“ világosan mondja. Nem akar míveletleneknek szólni a Delejtű. Tanulja meg hát honának fekvését mind Augustus császár idejében, mind 1816-ban, mind 1858-ban.

H. P.

* A selyemgubók ez idén Temesvárott 24 — 36 p. kr-on beváltattak, másutt se volt nagyobb áruk, mind halljuk.

* A temesvári-verseci vasut megnyitására már több ízben határ idő volt kitűzve, de az építések nem mindenütt a szükséges pontig előhadladván, az eleinte julius elsejére kitűzött, azután julius 10-kére és 15-kére elnapolt megnyitás ismét korainak találatott. Most bizonyos hogy a nevezett vasut vonal ünnepélyes megnyitása bizottmányilag julius 20-kára kitűzetett.

Szerkesztői távirda.

D. M... y Imre urnak Székesfehérvárott. Becsés ajánlatát szívesen fogadjuk. Agricola A. urnak. Nagybányán. A programot elküldtük.

Szál Antal urnak Bécsben. Teljesítettük kívánságát, hasonlót várunk.

N. Fr. urnak Szászkan. Az ígért küldemény mindeddig nem érkezett hozzánk.

B... k J. urnak Szanád on. A Delejtű egész évi előfizetési ára 6 pft. lévén, kérjük hogy a hiányt utólagosan megküldje.

F. F. urnak Pesten. Ilyen leveleket nem fogunk közleni; — nem ütök meg a mértéket.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.